

برنامه‌ای بهتر برای تحریم خطوط هوایی ایران

به قلم بابک تقوایی (/fa/experts/babk-tqwayy/)

۱ مه ۲۰۲۴

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/better-plan-sanctioning-iranian-airlines

العربية (/ar/policy-analysis/khht-afdl-lfrd-qwbst-ly-alkhtwt-aljwyt-alayranyt/)

درباره نویسنده

بابک تقوایی (/fa/experts/babk-tqwayy/)

بابک تقوایی روزنامه‌نگار مسایل دفاعی و هوانوردی مستقر در اروپاست

تحلیل کوتاه

تحریم پروازهای ایران ایر به اروپا گامی رو به جلوست اما برای پیشگیری از فعالیتهای غیرقانونی حکومت اسلامی ایران در قاره اروپا با استفاده از شرکت هواپیمایی ماهان ایر که مرتبط با سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است تصویب تحریم‌های بیشتری لازم است

در میان اینوهمی، از تحریم‌های جدید (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/coordinated-iran-sanctions->)

require-coordinated-enforcement ی که به دنبال حمله ایران به اسرائیل تصویب شد ایالات متحده و متحدان اروپایی آن نیز

به‌تازگی هشدار دادند که اگر تهران موشک‌های بالیستیک به روسیه بدهد تا در جنگ اوکراین استفاده کند ممکن است تحریم‌های

بیشتری برای تهران در راه باشد بر اساس گزارش‌ها این تحریم‌های مضاعف ([https://www.reuters.com/world/iran-air-could-be-](https://www.reuters.com/world/iran-air-could-be-banned-europe-if-tehran-sends-missiles-russia-us-warns-2024-03-15))

banned-europe-if-tehran-sends-missiles-russia-us-warns-2024-03-15 ممنوعیت احتمالی پروازهای اروپایی ایران ایر

شرکت هواپیمایی رسمی جمهوری اسلامی را هم شامل خواهد شد

هم‌اکنون پنج هواپیمای مسافربری پهن‌بیکر ایران ایر در پروازهای برنامه‌ریزی شده میان تهران و کلن فرانکفورت هامبورگ استانبول

لندن میلان پاریس رم و وین مورد استفاده قرار دارند با وجود آنکه اهمیت اقتصادی این پروازها محدود است اما حفظ آنها برای

حکومت اسلامی از نظر سیاسی (به عنوان وزنه تعادل در برابر انزوای فزاینده بین‌المللی) و تاکتیکی (به عنوان وسیله‌ای برای انتقال

تروریست‌ها مأموران دیگر و بار غیرقانونی به مقصد قاره اروپا و از آن مبدا) اهمیت دارد بنابراین تا زمانی که شرکت هواپیمایی مهم

ایران یعنی "ماهان ایر" بتواند از طریق شبکه‌ای از شرکت‌های صوری گمنام و دیگر روش‌ها دسترسی خود را به اروپا حفظ کند متوقف

کردن پروازهای اروپایی ایران ایر در عمل اثر چندانی نخواهد داشت

sites/default/files/2024-/) 04/iran-air-flights-europe-POL3860-(map.jpg

افول ایران ایر رشد ماهان

در چند سال گذشته مشکلات مالی ناشی از سوءمدیریت داخلی و تحریمها باعث شده که شمار ناوگان هواپیماهای قابل استفادهی ایران ایر به تنها ۱۹ فروند کاهش یابد. در زمان اجرای برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) بین سالهای ۱۳۹۵ و ۱۳۹۷ ایالات متحده آمریکا شرکت کم فروغ ایران ایر را از فهرست تحریمهای خود خارج کرد. با وجود این مدیران این شرکت نتوانستند تا پیش از خروج واشینگتن از توافق هسته‌ای و برقرار شدن دوباره تحریمها در اواخر سال ۱۳۹۷ منابع مالی لازم برای تحویل گرفتن دهها فروند هواپیمای نو سفارشی خود را تضمین کنند. در نتیجه ایران ایر هم‌اکنون با هواپیماهای به‌طور عمده فرسوده و کمترین میزان سوددهی به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

در همین حال هواپیمایی ماهان که در عمل به عنوان شرکت هواپیمایی سپاه پاسداران فعالیت می‌کند با خرید غیرقانونی چندین هواپیمای پهن‌پیکر فعالیت‌های خود را به شکل چشمگیری گسترش داده تا جایی که توانسته جای ایران ایر را به عنوان بزرگترین شرکت هوایی کشور بگیرد. به‌ویژه در سه سال گذشته ماهان بسیاری از مسیرهای داخلی و آسیایی را که پیشتر ایران ایر پوشش می‌داد تصاحب کرده است.

همچنین ماهان به تازگی مجموعه‌ای کمترشناخته شده از خطوط هوایی زیرمجموعه و شرکت‌های خدمات هوایی را در کشورهای آفریقای و آسیایی مانند بورکینافاسو گامبیا اندونزی و مالی تاسیس کرده است. (برای دیدن فهرست چنین نهادهایی جدول ۱ را ببینید و توجه داشته باشید که نام موسسات در بورکینافاسو و مالی ناشناخته است و در جدول گنجانده نشده هرچند وجود موسسات صوری و پوششی ماهان در این کشورها به دلیل استفاده از شناسه جعلی ثبت هواپیمای این کشورها تایید شده است). ماهان قصد دارد با حمایت مالی سپاه و سایر ارگان‌های حکومتی و با استفاده از شرکت‌های تابعه خود و قراردادهای اشتراک‌گذاری کد (یا همان همکاری با دیگر خطوط هوایی در فروش بلیط) فعالیت‌های خود را در اروپا گسترش دهد.

sites/default/files/2024-/)

Mahan Air Front Companies Used to Circumvent Sanctions

04/mahan-air-fronts-POL3860-(table.jpg

	Country of Ownership	Status	Ties to Mahan	Roles	Sanctions Status
Iran and RA Havacilik	Turkey	Inactive	Contracted	Financial/material support	Sanctioned 5/24/2018
Aero Sky Aircraft Maintenance	United States	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 12/12/2019
Air Manas	Kyrgyzstan	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Avionics Paris and Support Ltd.	Britain	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 3/24/2016
Al-Naseem Airlines	Iraq	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Sanctioned 5/21/2015
Armenia Airways Aircompany	Armenia	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Avionics	Tajikistan	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Avia Trust FZE	UAE	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 2/6/2014
Aviation Capital Solutions Ltd.	Britain	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 3/24/2016
Avro Global Ltd.	China	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Blue Airway	Iran	Inactive	Owned	Material support	Sanctioned 5/24/2018
Blue Sky Airlines	Armenia	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Bukovyna AE	Ukraine	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Sanctioned 5/31/2013
Flight Travel LLC	Armenia	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 1/24/2019
Gatewick LLC	UAE	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 12/11/2019
Gomei Air Services Co. Ltd.	China	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 12/11/2019
Grandeur General Trading FZE	UAE	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 3/24/2016
HSI Trading FZE	UAE	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 3/24/2016
Ilam Air	Iran	Active	Owned	Aircraft operator	Not sanctioned
Jahan Destination Travel and Tourism LLC	UAE	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 12/11/2019
Jey Air	Iran	Inactive	Owned	Aircraft operator	Not sanctioned
JSC Bek Air	Kazakhstan	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Kyrgyz TransAvia	Kyrgyzstan	Active	Contracted	Aircraft buyer	Sanctioned 5/31/2013
Macka Invest	Gambia	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Mahan Travel and Tourism SDN BHD	Malaysia	Inactive	Owned	General sales agent	Sanctioned 7/9/2018
My Aviation Company Ltd.	Thailand	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 9/14/2018
Nilin Aviation & Engineering	Turkey	Active	Contracted	Spare parts buyer	Not sanctioned
Otik Aviation	Turkey	Inactive	Contracted	Material support	Sanctioned 5/24/2018
Palm Aviation	UAE	Unknown	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Parthia Cargo and Delta Parts Supply FZC	UAE	Inactive	Contracted	Material support	Sanctioned 8/19/2020
PT Akasa Aero Mandiri	Indonesia	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
PT Asia Global	Indonesia	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Qeshm Fars Air	Iran	Active	Owned	Aircraft operator	Sanctioned 1/24/2019
RA Havacilik	Turkey	Inactive	Contracted	Financial/material support	Sanctioned 5/24/2018
Shanghai Saint Logistics Ltd.	China	Inactive	Contracted	General sales agent	Sanctioned 5/19/2020
Sirjanco Trading LLC	UAE	Inactive	Owned	Aircraft buyer	Sanctioned 5/31/2013
Sky Blue Bird Aviation (Airlines)	UAE	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Sanctioned 5/21/2015
Tehran Air	Iran	Inactive	Owned	Aircraft buyer	Not sanctioned
TezJet	Kyrgyzstan	Active	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Toos Airlines	Iran	Active	Owned	Aircraft operator	Not sanctioned
Trigron Lojistik	Turkey	Inactive	Contracted	Spare parts buyer	Sanctioned 5/24/2018
UM Air	Ukraine	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Sanctioned 5/31/2013
Vertir Airlines	Armenia	Inactive	Contracted	Aircraft buyer	Not sanctioned
Yazd Airways	Iran	Active	Owned	Aircraft operator, spare parts buyer	Not sanctioned

Highlighted entries are Mahan's newest affiliates. Source: Press releases from the U.S. Treasury Department and Office of Foreign Assets Control.

پروازهای اروپایی ایران: تحریمها و گریزگاهها

در ۱۴ آبان ۱۳۹۷ دولت ایالات متحده در چارچوب یک کارزار فشار اقتصادی بی سابقه **تحریمهای جامع** <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm541> را علیه حکومت ایران تصویب کرد. بسیاری از این تحریمها همچنان برقرار است که خرید سوخت و دیگر خدمات را برای ایران ایر در خارج از کشور دشوار می کند. از سوی دیگر سوءمدیریت و فقدان منابع مالی مانع پوستن هواپیماهای تازه تر به ناوگان ایران ایر شده است. در نتیجه ایران ایر امروز تنها پنج فروند هواپیمای پهن پیکر با گنجایش سوخت کافی و سلامت پروازی لازم برای پرواز به اروپا در ناوگان خود دارد.

sites/default/files/2024-/)

04/iran-air-fleet-

Registration	Construction Number	Passenger Capacity	Status	Notes
EP-001	219	331	Active	to use for domestic flights only
EP-003	721	341	Active	to use for domestic, Asian, and European flights
EP-004	727	341	Active	to use for Asian and European flights
EP-005	832	341	Active	to use for Asian and European flights
EP-006	836	341	Active	to use for Asian and European flights
EP-007	842	331	Active	to use for domestic flights only
EP-008	1043	330	Active	to use for European flights only
EP-009	1061	330	Active	to use for European flights only

با افزایش این مشکلات در سال‌های اخیر حکومت ایران با استفاده از انواع روش‌های غیرقانونی برای دور زدن تحریم‌های ایالات متحده که در سال 1390 (2011) علیه ایران اعمال شده بود به این شرکت امکان داد تا هواپیماهای دست دوم ایرباس ای-۳۳۰ بخرد و در اوایل سال ۲۰۱۲ در پروازهای اروپایی مورد استفاده قرار دهد. برجام به طور موقت این تحریم‌ها را به حالت تعلیق درآورد اما با برقراری مجدد تحریم‌ها در سال 1397 (2018) واشینگتن متحدان خود در فرانسه آلمان ایتالیا و اسپانیا را در فشار گذاشت تا پروازهای اروپایی ماهان را در سال 1398 متوقف کنند و به این ترتیب بار دیگر ایران ایر به تنها شرکت هواپیمایی ایران تبدیل شد که اجازه فعالیت در حریم هوایی اروپا را داشت.

امروزه بیشتر مسافران ایرانی برای پرواز به اروپا و کشورهای دیگر به شرکت‌های هواپیمایی خارجی به ویژه ترکیش ارلاینز (خطوط هوایی ترکیه) قطر ایرویز (خطوط هوایی قطر) و تا حدی هواپیمایی امارات متکی هستند. اگر اتحادیه اروپا تصمیم به تحریم ایران ایر بگیرد احتمال آغاز پروازهای مستقیم این شرکت‌ها و سایر خطوط هوایی از ایران به اروپا بر اساس قراردادهای اشتراک‌گذاری کد با تهران وجود دارد. مقامات ایرانی حتی احتمال به کار گرفتن خطوط هوایی خارجی در پروازهای داخلی در ایران را در صورت از کار افتادن بخش قابل توجهی از ناوگان هوایی کشور بررسی کرده‌اند.

<https://www.isna.ir/news/1402112417482/%D8%AF%D9%88%D9%84%D8%AA-%D9%88%D8%B1%D9%88%D8%AF-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D9%84%D8%A7%DB%8C%D9%86-%D8%AE%D8%A7%D8%B1%D8%AC%DB%8C-%D8%A8%D9%87-%D9%BE%D8%B1%D9%88%D8%A7%D8%B2%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D8%AF%D8%A7%D8%AE%D9%84%DB%8C-%D8%B1%D8%A7-%D9%BE%DB%8C%DA%AF%DB%8C%D8%B1%DB%8C-%D9%85%DB%8C-%DA%A9%D9%86%D8%AF>

در این میان هواپیمایی ماهان از سال ۱۳۹۸ به طور پیوسته تلاش کرده تا تحریم‌ها و محدودیت‌های اروپایی را دور بزند و برای نمونه شرکت‌هایی زیرمجموعه‌ای مانند شرکت هواپیمایی یزد را تاسیس کرد تا در آینده نزدیک پروازهای اروپایی را برعهده بگیرد. همچنین ماهان هواپیماهای پهن‌پیکر ایرباس A300-600 و A310-300 خود را به هواپیمایی ایران ایرتوراجاره داده است. هواپیمایی ایران ایرتور شرکتی ایرانی و به اصطلاح "خصوصی" است که مجوز کاربری کشور سوم (TCO) با هواپیمای اجاره‌ای در اتحادیه اروپا را در آذر ۱۴۰۰ از آژانس ایمنی هوانوردی اروپا (EASA) دریافت کرد. ایران ایرتور بین سال‌های 1390 <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/treasury-increases-pressure-iranian-airlines> تا 1394 https://ofac.treasury.gov/recent-actions/updated_names به دلیل حمایت از گروه‌های تروریستی در فهرست "اتباع تحریمی ویژه" وزارت خزانه‌داری آمریکا قرار داشت اما با وجود برقراری دوباره تحریم‌های ایالات متحده در سال 1397 ایران ایرتور به این فهرست اضافه نشد.

نتیجه‌گیری

در دو سال گذشته چندین شرکت جدید زیرمجموعه هواپیمایی ماهان توانستند خود را از دید وزارت خزانه‌داری آمریکا مخفی نگه دارند و این امکان را بیابند تا عملیات خود را به سرعت گسترش داده و هواپیماهای بیشتری را از شرکت مادر دریافت کنند. از آنجا که ماهان اکنون آرزوی ازسرگیری کامل پروازهای اروپایی را در سر می‌پروراند این شرکت هواپیمایی و تمام شرکت‌های وابسته به آن باید در هر تحریم و ممنوعیت پروازی جدیدی مورد تحریم قرار بگیرند. اگرچه اقدام اروپا به تحریم ایران ایر در صورت انتقال موشک‌های بالستیک تهران به روسیه یک پاسخ جمعی مثبت به شمار می‌رود اما اثری بر قطع فعالیت‌های غیرقانونی ماهان از جمله نقل و انتقال چنگ‌افزار و نیروهای مزدور و پرسنل سپاه پاسداران به سراسر منطقه و جهان نخواهد داشت.

واقعیت آن است که تحریم انفرادی ایران ایر به احتمال زیاد سپاه پاسداران و ماهان را به افزایش استفاده از خطوط هوایی فرعی و قراردادهای اشتراک‌گذاری کد برای گسترش عملیاتشان در اروپا تشویق خواهد کرد. بنابراین اتحادیه اروپا و متحدانش باید ماهان را نیز تحریم کنند و همزمان آن دسته از خطوط هوایی بین‌المللی را که روابط نزدیکی با ایران دارند متقاعد کنند که به هرگونه پیشنهاد سودآور احتمالی از سوی تهران درباره سهمی شدن در بازار داخلی یا توافق‌های مربوط به اشتراک‌گذاری کد جواب رد بدهند.

باید توجه داشت که هدف از چنین اقداماتی تحت فشار گذاشتن بخش‌های مسافرتی و گردشگری ایران نیست چون از یک سو درآمد اقتصادی حکومت از ایران ایر ناچیز است و از سوی دیگر تاثیر چنین فشاری بر شهروندان از دید فکری ایدئولوژی حکومت بی‌اهمیت است. بنابراین باید جلوی نقش‌آفرینی راهبردی هواپیمایی ماهان به عنوان ابزار کلیدی حکومت برای دسترسی به جهان خارج گرفته شود. برای رسیدن به آن هدف لازم است که دور جدید تحریم‌ها بر اهداف زیر متمرکز شود:

- هواپیمایی ماهان
- شرکت‌های زیرمجموعه ماهان (برای نمونه‌ها به جدول ۱ نگاه کنید)
- تمام هواپیماهای ماهان از جمله آنهایی که به دیگر خطوط هوایی ایرانی و خارجی اجاره داده شده‌اند

- مسوولان نظامی و حکومتی ایران که از فعالیت‌های ماهان و شرکتهای وابسته به آن سود می‌برند □
با در پیش گرفتن این رویکرد فراگیر اتحادیه اروپا و متحدانش می‌توانند از تلاش تهران در آینده برای تبدیل کردن تحریم ایران ایر به فرصتی برای ایجاد سردرگمی و ابهام بیشتر در شبکه فعالیت‌های غیرقانونی خود و وابستگانش در خاک اروپا پیش‌گیری کنند □
بابک تقوایی روزنامه‌نگار مسایل دفاعی و هوانوردی مستقر در اروپاست □

RECOMMENDED

ARTICLES & TESTIMONY

Why and How to Walk Back Biden's Suspension of Weapons Delivery to Israel

۱۰. ۲۰۲۳ مه

Robert Satloff

[\(/policy-analysis/why-and-how-walk-back-bidens-suspension-weapons-delivery-israel\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

What Hamas Wants in Postwar Gaza: The Power to Fight Without the Burden of Governing

۱۰. ۲۰۲۳ مه

Matthew Levitt

[\(/policy-analysis/what-hamas-wants-postwar-gaza-power-fight-without-burden-governing\)](#)

BRIEF ANALYSIS

Tracking Anti-U.S. Strikes in Iraq and Syria During the Gaza Crisis

۱۰ آبان ۱۴۰۳

Michael Knights ,

Amir al-Kaabi ,

Hamdi Malik

(/policy-analysis/tracking-anti-us-strikes-iraq-and-syria-during-gaza-crisis)

TOPICS

(fa/policy-analysis/nzamy-w-amnyty/) نظامی و امنیتی

(fa/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/) رقابت قدرتهای بزرگ

(fa/policy-analysis/trwrysm/) تروریسم

REGIONS & COUNTRIES

(fa/policy-analysis/ayran/) ایران